Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in 8 Arist. de physica auscultatione libros - Cod. Ettenheim-Münster 271

[S.l.], [18. Jahrh.]

Qvaestio 1ma

urn:nbn:de:bsz:31-129411

Visual Library

ex qbꝫ componitur; in septimo, et octavo de primo motore, eiꝫ qꝫ attributis, ac proprietatibꝫ, nos iuxta eum, quem superiore anno in tradenda logica morem secuti fuimꝫ hos libros dispaõnibꝫ aliquot includemꝫ, Deꝫ studia nr̃a secundet.

Obiectum horum libr. in communi ẽ corpꝫ nãale, in qm̃ dicit principia cõia motuum sub nõie nãe comprehensa.

Dubium undecimum, quodnam sit horum librorum obiectum. Rx cum Rubio hic, ẽẽ corpꝫ nãale in cõi, in quantum solum dicit principia cõia motuum sub nomine nãe comprehensa, vel quatenꝫ consideratur solùm respectu prædicatorum, quæ sunt proprietates quasi genericæ, vꝫ ẽẽ mobile, quantum, in loco etc. n̄ autem quatenꝫ principia cõia simul et partãria, huiꝫ vel illiꝫ in specie entis mobilis, nempe localiter mobilis, aut sdum fõam, vitæqꝫ principium continet, ut sic n̄ ẽ obiectum totiꝫ phliæ nãalis, quatenꝫ verò proprietates magis speciales de illo demonstrantur, ẽ obiectum cæterorum librorum vꝫ. de cælo, de ãialibꝫ, de alijs etc.

LIBRI PRIMI PHYSICORV̄ ꝛ

DISPAÕNIS P̄MAE QVAESTIO P̄MA ꝛ

DE principijs corporis naturalis in comuni ꝛ

Absoluemus hanc dispcem de principijs quatuor qnibus explicando in pma quid sint, quae, quot, et qtia sint, in sta quid mae pma in specie quae eiusdem affectiones sint, idem quaeret in tertia de foe, et in quarta de priuatione.

ARTICVLVS PRIMVS.
quid nomine principij intelligatur.

Notandum pmum ex Suar. 2. Met. d. 12. s. 1. n. 1. ubi notat ab Arle 4. Met. c. 2. caam, et principium pro eodem accipi, sicut ens, et unum, eadem verò ab eodem s. de generae aialium distingui cum asserit de raone principij ee, et ipsum Cilligo principium) qdm sit caa multorum, sed ipsius nulla sit superior caa, atqui de raone causae n e, ut nullam habeat superiorem caam, go iuxta philosophum, principium quoad hoc strictius sumitur, quam caa, haec n. multis rebus conuenit, quibus tn n conuenit ratio principij explicata. cum go principium et caa, nunc pro ijsdem, saepius verò pro diuersis, et ursim multipliciter sumantur.

Caam, et principium pro eodem sumi testant. auctores uarij.

principium caae multorum e, sed illius nulla e supior.

Notandum e stò, principium aliud ee complexum, siue cognionis, aliud incomplexum, siue rei, illud de quo in logica dictum e, satis, e integra aliqua propositio, per quam cognoscitur conclio, incomplexum, siue principium rei, e illud, à quo aliquid sdum ee suum reale

principium duplex est.

definitio principij incomplexi, et complexi.

aliquo modo procedit, subdiuiditur in principium rei, in fieri, siue generationis, et principium rei in facto ēē, diciturq; principium compositionis, siue constitutionis, rursq; diuiditur in principia rerum naalium, et artificialium, in principia transmutationis substantialis, et accidentalis, in principia temporis, loci, dignitatis, sitq; etc. in principia intrinseca, et extrinseca, intrinseca sunt, quae uel in ipsa re, uel in ēēiali conceptu rei includuntur, ut mā, et fōa respectu corporis nāalis, priuatio respectu transmutationis, extrinseca sunt, quae neq; rem componunt, neq; in eiq conceptu inuoluuntur directè, ut efficiens, et finis. His notatis quaeritur pmò, quid ad rāonem principij in cōi requiratur. Sdò quomodo definiatur. Tertiò quomodo principium, cāa, elementa, distinguant.

Definitio principiorum intrinsecorum.

Definitio principiorum extrinsecorum.

Quid in cōi ad rāonem principij requirat.

Conclusio pma, ad rāonem principij in cōi requiruntur, prioritas, ita, ut principium sit aliquo modo prius suo principiato, ita Suar. 1. Met. d. 12. s. 1. n. 8. et 9. probatur pma pars de prioritate, auctoritate Arlis 5. Met. ubi ait, cōia oī principio ēē, ut sit pmum, ex quo ita dico, quod primum ē respectu alicuiq. uel plurium, illud quoq; prius ē aliquo, uel pluribq, sed principium iuxta citatum locum Arlis, primum ēē respectu principiati, qo etiam prius ē ipso principiato

Assertio Arlis. a oīa oī principio ēē ut sit pmum.

nam ut rectè docet Suarez loco citato, primum ēē plus
ē, quàm prius ēē aliquo, quia hoc antecessionem
tantum ad principiatum requirit, illud verò, sive primum
ēē negationem prioris se, interim advertendum ē,
hîc, primò mentem Arlis n̄ ēē, quasi principium
simpliciter primum semper debeat ēē, sed sufficere,
si aut simpliciter in certo genere, vel sdum quid
primum sit. Sdò primum sumi aliqndo positivè,
aliqndo verò negativè, negativè primum dicitur,
quod nihil ante, et nihil post se habet, positi-
vè autem primum ē, quod nihil habet se prius,
habet tn̄ aliquid posterius se.

Axioma Suarezij. Primum ēē plus ē, quā prius ēē aliquo.

Primum sumitur duplicitur negativè, et positivè.

Quaeres, quid simpliciter, et quid sdum quid primum
in certo genere dicitur. R. cum Suario, simpli-
citer primum dici illud, quod ita ē principium, ut
n̄ sit principiatum sub illa rāone, sub qua ē prin-
cipium, primum verò sdum quid erit, si sub ea
rāone, quâ principiat, ab alio sit principia-
tum, sic punctum simpliciter primum dicitur il-
lud lineae, ante quod nullum ē, continuans verò
partes, ē tantum sdum quid primum.

Quaestio. Responsio Suarij.

Conclusio secunda, ad rāem principij in cōi, prae-
ter prioritēm requirit gnexio, gsecutio, seqla, sive dimanāo
unius ab alio, qd principium denōiat, probat nrām gelio-
nem Suar: tum à cōi hōium modo, quo principium con-
cipiunt, tum verò inductione, qa nemo dixerit, id, qd
prius ē altero, principium illius ēē, nisi gnexio aliqa
intervenerit, sic nemo turrim B. V. appellabit prin-

Ad rāem principij requirit tria. praeter prioritatem, gnexio, gsecutio, sequela.

cipium diei crastini, et cerasa principium uuarum,
quantumuis et turris die, et cerasa uuis praeexstite-
rint, rãs ẽ qa neqs ex turri dies, neqs ex cerasis
uuae gsequunt. Caeterum gsecutio illa, uel ẽ ra-
õe, ordinis tantum, et cuiqcunqs connexionis licet
extrinsecè uel ẽ rãe cuiqdam habidinis intrin-
secae, q̃ inter ipsum, qd principium appellat, et id
cuiq ẽ principium inuenit, ita, ut ex ipso ali-
quo modo oriat. priore modo in õi actione, ut Suar:
loqt, aut negotio, illud unde inchoat principium di-
cit, qd aliqndo ẽ arbitrarium, seu casuale, ali-
qndo ẽ debitum ipsi rei, uel saltem magis con-
sentaneum, ut gueniens fiat, uel spectata
nãa rei, quae fit uel interdum gsiderata con-
diõne opantis, sic rãe ordinis in tradita scĩa
uel arte, seruati, aut seruandi, id qd notiq nobis
aut faciliq ẽ, appellari potẽ principium doctri-
nae uel artis, qa inde gueniente inchoat scĩa
in ordine temporis, aurora ẽ principium diei prin-
cips dignitis ordine principium subditorum, con-
sul ordine loci principium caeterorum, fundamen-
tum denique principium aedificij, posteriore modo
rãe scilc: habidinis p se, siue intrinsecè dugli-
citer fit, pmò p positiuum influxum, et comu-
nicãem sui ẽẽ, qui modq ẽste Suar: in creatis

semper est, cum dependentia, et causalitate, unde etiam prin-
cipium tale semper induxit rationem causae in divinis et
personis licet principium verissime influens et
communicans proprium esse inveniatur, est tamen sine causa-
litate. Sed potest esse aliquid alicuius principium
sine reali influxu ac dependentia interveniente
tamen habitudine intrinseca, sic privatio dicitur princi-
pium generationis propter necessariam habitudinem generationis
ad privationem, quia generatio cum describatur transitus de
non esse ad esse necessario involvit respectum ad privationem.

Definitio generationis. quae est transitus de non esse ad esse.

Conclusio 3tia principium in communi definitur ab Aristotele
3 Metaph. c. 1. id, unde aliquid est, quae definitio tam prin-
cipiis cognitionis, quam principiis rei in fieri, quam
et principiis in facto esse gueniet, si particula est
latissime, ut oportet, tam pro esse obtinuo, quam
esse in fieri, sive inchoativo, quam in facto esse
accipiatur, omnia tamen sequente definitione philosophi c. 1.
clarius explicantur. principium est primum, unde ali-
quid est, fit, aut cognoscitur. ubi particula primum
significat prioritatem, de qua supra, est vero
strictius, quam in superiore definitione accipitur pro
esse scilicet rei in facto tantum. praeterea non
aliquid, tam pro entibus, quam non entibus, cum etiam
haec principium habere dicantur, ut oppositio terrae in-
ter solem, et lunam, dicitur principium, et causa

Principii definitio. principium est id, unde aliquid est, fit, aut cognoscitur.

An non entia etiam habeant principium

26 Quid sit Ecclipsis Lunae.

Ecclipsis Lunae q̄ ē priuāo, tandem dictio unde sig-
nificat gr̄ecūem, seu processionem, de qua gl̄ione
praecedente, ita, ut sensus definitionis principij
in cōi sit iste, principium ē ens, uel n̄ ens, prius
priorite, temporis, nāe, originis, cognitionis digni-
tis, loci etc. Unde, id ē, ex quo, à quo, p quod,
pp qd, cuius gratia, imitāe post qd, seqr ē, fit,
aut cognoscit ens, uel n̄ ens.

Conclio 4ta, principium, cāa, et elementum
quamuis, ut Suar. notat. disp. supra cit. sepe pro ea-
dem sumant, sepius tn̄ distinguunt, ac pro diuer-
sis usurpant à phl̄is hbr̄ntq̄ se se haec tria iux-
ta S. Thom. apud Ruuium primo phy. c. 1 in
exposiōne textus, tanqm supius et inferius, ita
ut principium supius sit, et eo inferius cāa in-
fimum uero elementum, principium n̄ dicit tan-
tum id, à quo res quomodocunq incipit, uel ē,
cāa uero, id à quo res p influxum ēē suum
habet, rāe cuius priuāo cāa n̄ ē, qa cum entitatem
nullam habeat, nec dare entitatem potest, ḡo nec
cāare, elementum denique cāa qdm ē, sed intrin-
seca, et componens rem illam cuius cāa dicit. prin-
cipium igit tanqm supremum latissime fundit,
dicitq̄ de vbus elementis, deq̄ cāis, et n̄ cāis
qd neq̄ elementis, neq̄ cāis conuenit ꝯ gr̄eqnto

Nota, cāam ēē id, à quo res per influxum ēē suum habet.

Nota, elementum causam qdm ēē sed intrinsecam et componentem rem illam cuius cāa dicit.

in illis ōibꝫ qsi genꝫ aliqd includit, ijsqꝫ tam sin-
gulis ac disiunctim, quam collectiue sumptis la-
tiꝫ patet. cāa n̄ in illis tantum ē, ac prædicat
quæ realiter, elementum uero in illis, quæ rea-
liter et intrinsecè simul in ēē rei influunt,
hinc, quidqd elementum ē, cāa quoqꝫ ē. et qui-
qd cāa, principium ē, n̄ tn̄ gtra, quia priuāo
principium ē, q̄ tn̄ nec cāa, nec elementum
ē.

In quibꝫ sit, ac prædicet cāa.

In quibꝫ elementum.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De principijs primis corporis naturalis incomplexis.

Conclio principia physica corporis nāalis hoc
libro tex: 42. sic à phlo definiunt. Quæ neqꝫ
sunt ex se se nec ex alijs, sed ex ipsis ōia fi-
unt. Dicit in definiōne pmo, quæ, hoc ē siue
entia, siue n̄ entia. Addit sdo parla, ex, ter, et
significat ubiqꝫ in definiōne hac habidinem, uel
partis gtinentis (foālis aut māalis, aut subtiduel
trni. Dicunt ā trni, inter quos fit mutāio, ōis
n̄ mutāio, ē aliquo modo inter duo extrema, qa ē
transitꝫ, siue recessꝫ (coiter) abijciendo ad aliud
acquirendum, inter quæ extrema. Ille dicit trnꝫ

Definitio principiorum phys: corporis nāalis.

Principia corporis nāalis physica sunt. Quæ neqꝫ ex se se, nec ex alijs, sed ex ipsis ōia fiunt.

Omnis mutāo ut sit inter duo extrema opus est.

Definitio terminorum à quo, et ad quem.

à quo, q̃ mutãe deserit, siue à quo decedit. Ille uerò trn̄g ad quem, q̃ mutãe acquirit, uel ad quem accedit, ut in generãe substiae. Subiectum ē mãa, trn̄g, q̃ abijcit priuão fõe, trn̄g ad quem tendit ē fõa. Addit tertiò parla sunt ꝯ id ē, uel genita gstant uel generant. Dicit qtò neq̃s ex se se, neq̃s ex alijs p quae uerba definio gueniet solis principijs pmis ac simplicissimis, et excludunt elementa, et compia physica. Dicit sto oia c id ē corpora nãalia ꝯ ex ipsis sunt aut fiunt, hoc ē eo modo quo pōunt, ũ tanqm ex partibg componentibg, ũ tanqm trnis, ut Ruuig 1. phy. c. 5. q. uni. n 95. et ibidem Con: unde reijciunt pmò cãe externae, efficiens, finis, exgla, nihil n ex illis fit, tanqm ex trno, uel fõa aut subto sdò entia illa simplicia ex qbg nullum corpg nãale ē, ut Deg, Angls conueniet itaq̃s definio principiorum ita explicata à Fon: 5. Met. c. 1. q. 2. tantm fõe substiali, mãae et priuãi, licet illam alij aliter explicatam expendant ad quaeuis principia pma, etiam extrinseca, ut Mend. l. 1. phy. d. 1. sec. 2. q̃ ait parlam ex praeter habidinem partis componentis, uel trni

Terminus ad quem ē, qui mutãe acquirit, l. ad quē accedit.

Terminus à quo ē, qui mutãe deserit, siue à quo decedit.

Quaenam reijciant à definie principiorum corporis naturalis.

etiam significare habitudinem efficientis et finis
hac de efficiente probat ex c. 8. Joan. n. 44
ubi sunt haec verba. Vos ex patre diabolo estis,
id est videmini effecti à diabolo. Item, quod ex
deo est, id est, quod ex deo effectus est. Sed contra
hanc sententiam est, quod tam finis, quam causa
efficiens, saepe in eodem genere, et sub ea-
dem ratione principiandi ex alijs sint atque pen-
deant. Nam ipsum etiam efficiens creatum
habuit causam efficientem sui, et finis non ultimus
habet alium finem consequenter à definitione primorum
principiorum phy. reijciens.

Assertio ex c. 8. Joannis.

Dices primo praedicta definitio non convenit omni
formae, quia non convenit animae rationali, quae fit ex non
esse sui tanquam termino à quo, est n. creatio pro-
ductio entis ex nihilo. Sed formae naturalis, Leo-
nis v.g. aut serpentis educitur ex materia, fitque
ex non esse sive privatione, ergo principia fiunt
ex se sese, contra definitionem, quia forma est prin-
cipium, et fit ex privatione ac materia, quae sunt
etiam principia, ergo forma fit ex principijs.

Obiectio prima

Nota, creatio est productio entis ex nihilo.

Resp: primo ex Fon. ad primum negatio animam
rationalem fieri, eo, quod (fieri) strictè hic acci-
piatur pro effectione distincta à creatione quâ anima

Responsio Fonsecae.

Responsio sctæ Mend:

Principia ex se invicem fiunt in eodem modo principiandi N. in diverso modo C.

Ex quo fiant formæ materiales.

Responsio tertia Ruvi:

rationalis producit R. sctò Mend. loco supracit: distinguendo, fit aliq rationalis ex n ee sui in eodem gre principiandi, quo ipsa e principium negao, in diverso gcedendo. Nndo go negat, principia ex se invicem fieri, illi, gndum e, n eodem modo principiandi quo ipsa composita ex ipsis sunt, aut fiunt, vel n ex principio eiusdem ordinis fieri. Forma n licet fiat ex privae, mata, vel Deo, latius sumendo verbum, fieri, et præpoem, ex, sunt tn diversi ordinis, nam forma e principium positivum formale, privao verò negativum et materiale. Hinc Resp. ad sctum, formas materiales fieri ex mata, et privae, distinguendo, tanquam ex principio eiusdem ordinis, hoc e formali N. diversi ordinis materiali, aut privativo modiqs principiandi materialiter aut privae C. R. tertiò Ruvius formam n fieri, sed compositum ex mente Arlis 1. phy. tex 64. docentis his verbis. Quare manifestum e ex dictis, qd oe, qd fit, semp e compositum, atqui forma non e compositum, sed aliq tantum pars, go iuxta Arlem n fit.

Hices sdo falsum ē, principia n̄ fieri ex alijs tanqm
ptibꝫ componentibꝫ, qa tam mãa, quam fõa, fiunt,
ac componunt ex suis ptibꝫ integralibꝫ. Rx ne-
gando antecedens, et eiꝫ pbaem distinguendo. Fi-
unt ex alijs, id ē, ptibꝫ integrantibꝫ. C. ex
ēēialibꝫ N. Sed quaeres, quid sint ptes inte-
grales, quid ēēiales. Rx Mend: loco cit. ptes
integrales sunt, quarū unā si tollat, tollit quoqꝫ
integritas compositi, n̄ tn̄ gceptꝫ quiddidativꝫ,
et ēēialis, ut si Joanni oculum eruas, vel pe-
dem abscindas, n̄ manebit qdm totum compo-
situm, qd ante erat, includens nimirum oculum,
et pedem abscissum, id tn̄, qd manet sine oculo
altero et pede, verè ē, ac dr, hō et petrꝫ
pars verò, sive principium ēēiale ē id, quo
sublato aufert ēēialis rei gceptꝫ. Sic sub-
latā aīa, vel corpore, n̄ potes amplius conci-
pere hōiem. Instas, mãa, et fõa, componunt
etiam ex ptibꝫ ēēialibꝫ, gra scile:, ac dif-
ferentia, gō n̄ tantum ex integrantibꝫ. Rx. com-
poni ex ptibꝫ ēēialibꝫ Metaph: C. physicis
N.

Obiectio sda.

Responsio.

Quaeres.

Respondet Murtia.

Partes integrales ēē, quarum una si tollat, tollit quoqꝫ integritas compositi.

Definitio principij essentialis ē id, quo sublato aufert essialis rei gceptꝫ.

Instas.

Respondet.

Hices, 3tio, si vera ēēt definio, tum oīa
corpora nãalia deberent fieri ex pmis princi-
pijs, sed hoc falsum ē, qa corpora caelestia

Obiectio tertia

Responsio. Ex principijs primis fiunt oia corpora naalia in supposiae distributiua accommoda C. in distributiua absoluta N.

n̄ fiunt ex illis, sunt n̄ ingrebelia. R. fieri oia corpora naalia in suppoione distributiua accomoda C. in distributiua absla N. sic n̄ uerba illa definionis C oia fiunt ꝯ accipienda ee aiunt aliqi, ut illiganꝫ oia grebalia, sicut etiam illa Joan. 1. sumunꝫ, oia per ipsum facta sunt, illige quae facta sunt, alioquin etiam ipse Deus p ipsum factus eet, qd e absurdum.

Obiectio quarta

Dices qto gtra definionem principiorum in coi eam n̄ ualere, qa ois bona definio rei alicuius in coi guenire debet oibus sub illa re contentis, at definio principiorum in coi n̄ conuenit oibus principijs, sub principio in coi gtentis. go etc. probaꝫ m. n̄ guenit mae, aut foae aqueae, siue in specie, siue in individuo accipianꝫ, go etc. probaꝫ antecedens, qa principia sunt, ex qbus oia fiunt, sed neqs ex maa, aut foa, neqs in coi, et multo minus in singlari acceptis oia fiunt, sed sola aqua, go etc. R. ois definio rei in coi collectiue acceptae dbt guenire oibus collectiue acceptis C. M. definio rei collectiue acceptae dt guenire oibus distributiue, uel etiam singillatim, ac seorsim acceptis. N. M. distributiue

Responsio Ois definio debet guenire oibus collectiue sumptis C. distributiue N.

tantum, uel singillatim, aut seorsim acceptis n̄ con-
uenit definio, sed collectiuè acceptis, neq; hoc mi-
rum uideri dbt si res gtinens ptes quodam modo
plures (ut principium gtinet maam, foam et
priuaam) describat, eiq; p talem descriptionem
aliqd tribuat, id ipsum n̄ queniat ptibus singlis
licet idem naen participantibus, nam aurum vg.
uel argentum, et foa, dicunt ptes calicis, et
partes facientes totum calicem, collectiuè tn̄
hoc ē, simul oes, n̄ ā singillatim, vg. solum
aurum, argentum, uel sola foa. ita etiam prin-
cipia dicunt ēē, ex qbus oia gstant. Sed illiges
ex oibus collectiuè, id ē, ex maa, foa, et priuae
simul, n̄ ā ex sola maa, uel sola foa, qndo gs
in definione dr, principia sunt, ex qbus oia, ita
illiges, ut ex maa, foa, et priuae in gre, spee
et indiuiduo collectiuè sumptis, oia collectiuè
corpora naalia in gre, spee, et indiuiduo fiant,
itaq; ex maa, foa, et priuae, in gre gstabit
oe corpus naale in gre. Ex maa uerò foa, pri-
uae in spee oia corpora naalia in spee, ut ex foa
ligni, auri, argenti, lapidis, piscis, hois, etc. in spee
lignum, aurum, argentum, lapis, lapis, piscis, hoo,
ex maa denique oi in indiuiduo, foa, priuae, collec-
tiuè acceptis oe indiuiduum, hic, et ille, et ille,

Quæres.

Respondeo.

et sic de cæteris, lapis, piscis, hõo. Quæres, an, et quomodo defio in cõi principiorum applicari poit cuilibet in spẽe vel indiuiduo. Rx põe ponendo scilc. partes collectionis, et substituendo partes distribuõis, itaq; principio alicui physico, vel in cõi, et indeterminatè, vel in spẽe vel etiam in indiuiduo applicari poterit defio oium principiorum in cõi, hac rãe. pmò ut principium in gre physicum sit, id, qd n ex alio, sed ex ipso sunt oia, illige certa rãe principiandi. Sdò principius in spẽe è id, qd n ex alio, sed ex ipso oia sui generis vel speei, ut ex fõa aquæ, vel ligni oĩs generis aquæ vel ligna. Tertiò principium in indiuiduo è id, qd n è ex alio tanqm subto vel pte gstituente vel trno, sed ex ipso è aliquid, ut ex fõa seu aĩa petri, petrg.

Principium in specie è id, qd n ex alio, sed ex ipso oia sui generis, l. speciei ut ex fõa aquæ aqua fiunt.

ARTICVLVS TERTIVS.

AN principia prima corporis nãalis sint prima contraria.

Contraria sunt duplicia

Nota primò duplicia ẽẽ gtraria, strictè, et latè sumptra. strictè gtraria, uti Ruuiy 1. phy: c. 5. q. unic. et cum eo alij ex Arle 5. Met: c 12. tex: 16. docet, sunt talia opposita, q, cum positiua sint, mutuò, et positiuè se se expellunt ab eodem

Nota gria stricta sumpta sunt opposita talia, q cum positiua sint, mutuò, et positiuè se se expel.

subto, ut qlits aliquae vg. calor, et frigg albedo, et nigredo. Latè gtraria dicunt illa, q̃ qdm se ab eodem subto fõaliter ac positiuè n̄ expellunt, ob rães tn̄ oppositas, ac repugnantes, quas habent in ordine ad illud subtum simul in eo ẽẽ n̄ pount, ut fõa, et priuãõ, q̃ proinde dicunt priuatiuè gtraria. Nota sdò priuãè gtraria ẽẽ quoqs dup. licia, simpliciter pma, et sdum quid pma. Illa sunt fõa substialis, et eius priuãõ. Dicit a. contrarietas priuãa simpliciter pma, qa guenit pmo enti (illige creato) hoc ẽ, substiæ. Contraria priuãè sdum quid sunt accidens, et eius priuãõ vg. albedo, et priuãõ albedinis. Dicunt sdum quid gtraria, qa n̄ sunt ens simpliciter, sed sdum quid respectu substiæ, eaqs posterius. De pmis simpliciter gtrarijs hic loqtur Arles, explaue rò priuãiorum accium adfert, tanqm nobis notiorem.

lunt ab eodem subiecto.

Nota gria latè sumpta dici illa, q qdm se ab eodem subo fõaliter ac positiuè n̄ expellunt etc.

Nota, gria diuidi in gria simpliciter, et sdum quid.

Conclusio prima, principia sunt gtraria pma probat pmò, cõi õium antiquorum phlorum auctoritate, q̃ teste Arle lib: 1. phy: c. 5. t. 41 ões gtraria principia faciunt, tam illi, q̃ unum tantum et imobile principium ẽẽ dixerunt, ut Parmenides, et eius asseclæ, quàm q̃ plura, ut paulò post uidebimus. Sdò probat auctoritate simul, et rãe Arlis loco cit. textu 42. ubi ait, qd

Nota principia prima ẽẽ gria.

Variæ philosophorum de principijs sententiæ.

igitur gtraria quodamodo c id ē n̄ stricta, uel positi-
ua, ut Murtia explicat gtrariete ꝯ oēs faciunt
principia, manifestum ē, et hoc rāo nabiliter,
rāo eiꝰ ē hæc, qa illa, q̄ negꝫ ex alterutris negꝫ
ex alijs, et ex his oīa, id ē corpora nāalia fiunt,
sunt principia, at gtrarijs pmis insunt hæc, id ē
pma gtraria negꝫ sunt ex alterutris siue ex se
se, negꝫ ex alijs, et ex his oīa fiunt, gō prin-
cipia gtraria sunt pma, gō etiam p̄ quæstio-
nem principia sunt pma gtraria. probaꝫ m.
Parlatim. pma gtraria n̄ sunt ex se inuicem, qa
inter se pugnāia n̄ coalescunt in unum. sdō
n̄ sunt ex alijs, qa sunt pma, q̄ n̄ habent ali-
quid prius, alias n̄ ēent pma, et ex illis sunt oa-
nia, ut probat tex: 45. 44. et seqntibꝰ usqꝫ ad
50. uarijs inductionibꝰ, n̄ enim quidlibet agit
in quodlibet, gseqntr non ex quolibet quidlibet fa-
cit, nec quidlibet ex quolibet fit, nisi p̄ acci-
dens, et n̄ per se, ut album ex Musico, sed fit
ex gtrario n̄ albo, n̄ tn̄ ex quolibet n̄ albo, sed
uel ex nigro, uel ex medio, v.g. cæruleo uiridi,
etc. participante nigrum, et Musicum, et ex
Immusico cantum, uel, si quid medium ē inter Mu-
sicum, et Imusicum v.g. ex semi Musico, uide

plura expla apud Arlem, q tex. 49, ait, oe qd fit, aut corrumpitur, transire de gtrario in gtrarium, tum etsi n semp habeamus noia, qbus explicemus ista gtraria, quae in se mutuo transeunt.

Conclusio sda, aliqa principia sunt gtraria aliqo modo n tam stricte, neqz oia. pars pma probat ex dictis, tum etiam hac rae, contraria sunt, quae se mutuo in eodem subto n compatiunt, sed quaedam principia in eodem subto n se compatiunt, go. probat m. foa, et priuao sunt principia, haec a. se mutuo expellunt, go accedente n foa, discedit priuao eius a subto, sda pars probat, qa foa substialis, et eius priuao, n sunt duo extrema positiua, gsequntr, neqz mutuo positiua ex subto expellunt, ac proinde n sunt stricte, siue propriè contraria, praeterea nihil e substiae propriè ac stricte gtrarium, ut ex proprietatibus substiae gstat. Tertia pars probat, n oia ee gtraria, qa quae pount ee simul, n sunt gtraria, sed maa, et foa, quae sunt principia, item maa et priuao foae pount ee simul, go n sunt gtraria, go n oia principia sunt gtraria. probat m. qa maa, et foa ligni, item, maa ligni, et priuao ignis sunt simul in eodem ligno.

Contrariorum de fio.

Contraria sunt, q se mutuo in eodem sbo n compatiuntur.

Hices pmo substiae nihil e gtrarium, go nec foae substiali, Rx. cum distione, contrariete stricta ac propria C. priuatiua N.

Obiectio prima.

Responsio.

Hices sdo expugnantibus nihil potu fieri go

Obiectio sda

neq; ex principijs pmis, hæc n̄ sunt ꝯtraria, ergo pugnaīa, et qa pugnaīa sunt, neq; ex sese fieri pōunt. R. distinguendo antecedens, nihil potē fieri ex pugnantibꝫ, tanqm ex ptibꝫ componentibꝫ C. tanqm tr̄nis transmutaīs N.

Responsio. Nihil potē fieri ex pugnantibꝫ tanq̄ ex partibꝫ componentibꝫ C. tanq̄ tr̄nis transmutaīs N.

ARTICVLVS QVARTVS
quot sint principia

De qbꝫ principijs hic sermo sit.

Notandum pmò sermonem ēē hic, ut etiam in supiobꝫ de principijs substiæ, siue corporis naalis, ꝯsequenter de pmis tantum quandoqdm substia cæterorum entium fundāentum et pmum etiam inter ea entia sit, n̄ a. de principijs accium, siue productionis eorum, tum qa horum principia, ut talia pma n̄ sunt, tum etiam qa accia n̄ sunt entia, siue corpora nāalia, sed potiꝫ entia sdum nāam, et substiæ, aut nāæ entia, ita Auuiꝫ c. q. q. unicâ

Sententiæ phlōrum ueterum in numero principiorum diuersæ.

Notandum sdò sentias ueterum phlōrum in numero principiorum asserendo supra modum fuisse diuersus, quorum tn̄ sentias pererius lib. 4. de antiquis phlis c. 5. ad hanc breuem, et generalem diuisionem reuocat, et primò dicit, eorum aliquos sustulisse ēē principium physicum, eo ipso, qd unum tantumodo ēēt, atq; æternum finitum, uel infinitum, atq; immobile, putârunt, ut Xenophanes, parmenides,

Melissus, alios fecisse quidem, sed vel unum, vel multa
et unum, vel finitum, magnitudine, vel infinitum, et
item, vel unum ex quatuor elementis, vel quippiam
illis prius, aut medium, similiter, quae multa faci-
unt, aut ea statuunt numero finita, aut infinita,
si finita, vel duo, vel tria, vel quatuor, vel decem
vel alio quodam numero circumscripta, si infinita,
vel omnia unius generis ac rationis vel speciei diversae,
et contraria, ita quoque aliqui fuerunt, quae unum principium,
sed immobile posuerunt, quae quales fuerint, iam dictum est
Heraclitus Ephesius, cum Hippasso Metapontino,
unum, sed mobile rerum omnium principium facit ig-
nem. Anaximenes aërem, Thales Milesius unus
è septem sapientibus aquam, vel ipsum humidum.
Hesiodus contra omnium philosophorum opinionem teste per-
erio terram, Anaximander medium quid inter
ignem et aërem, hoc Lensius, illo rarius posuit.
Sed, errum, quae multa, eaque mobilia, et finita prin-
cipia statuerunt, aliqui duo, ut Parmenides iux-
ta vulgi opinionem ignem, et terram, vel lucem,
et tenebras, vel calidum, et frigidum, vel ut Plato,
unum, tanquam formam, magnum verò, et parvum, ut ma-
teriam esse dixerunt. Stoici, Deum, et materiam, vel ut
Aristoteles, tria, materiam, formam, et privationem. Plato iux-
ta Plutarchum, mentem, ideam, materiam, vel quatuor.

Nota, Xenophanem Mellissum existimasse vullum esse principium physicum, eo, quod tantumodo unum infinitum sit.

Nota, alios philosophos ignem, alios aërem, alios aquam fecisse principium.

Empedocles quatuor elementa, quibus tanquam efficientem causam adnumeravit litem et amicitiam 10 principia esse contenderunt pythagorei existimantes rerum principia esse ipsos numeros, et quia numerum denario compleri, et absolui adverterunt, si quidem omnes gentes ut pererius explicat ingenio se numerant usque ad 10, quo cum pervenerint, redeunt ad unitatem, eam iterantes, idcirco rationem principii 10 maxime tribuerunt cuius numeri vim, cum cernerent totam quaternario continere, in eo non includunt unum, duo, tria, quatuor quae simul iuncta faciunt 10 existimabant numerum quaternarium esse sanctissimum, unde siquidem sancte confirmare volebant, tanquam iure iurando utebantur dicentes

Juro per omnipotentem, animi qui tetrata nostrae
Perpetuos fontes naturae infudit habentem.

Vide plura de his acute disputata apud pererium

Nota Anaxagoram quaslibet res fieri ex ex similibus partibus, eisdemque naturae, existimasse, sic carnem ex multis carunculis.

Tertio infinitatem partium similium pro initio rerum naturalium posuit Anaxagoras, ratus quaslibet res fieri ex partibus similibus, eisdemque naturae, ut caro fit ex multis carunculis, sanguis et os ex similis naturae partibus, ac tametsi concedere permixtas in qualibet re infinitas cuiuslibet rei partes, ut vel in lapide, ligno etc. concedebat partes auri, argenti, gemmarum etc. nominari tamen aliquid lapidem, vel lignum potius, quam aliud quippiam, eo, quod in tali re partes lapidis, vel ligni maiores sint, et magis in fronte positae

at n̄ ideò, q̄ sit lapis, aut lignum tantum, sine rerum aliarum concretione, atq̄ hæc similium partium infinitas appellabat ὁμοιομερεία præter Anaxagoram Democritus, Leucippus, et Epicurus, faciunt mām ōium rerum inane, et atomos, inane q̄dm in ōes partes infinitè patens, atomos verò, multidine innumerabiles genitus solitas impartibiles, ōiumq̄ impatibilium qlitum expertes, in his in ēē magnidinem, figuram, et pondus, motum item earum triplicem ēē, unum, q̄ directè sit deorsum, alterum elisionis, q̄ ex mutuis earum plagis, et ictibus gtingit. Tertium declis, derigis congregem atomorum, ex qua innumerabiles mundi efficiunt, tribus differijs variari, positura ordine, et figura.

Nota, Epicureorum stultam snam, qui congregaem atomorum innumerabiles mundos efficere putabant.

Conclusio pma, n̄ ē unum tantum principium. probat gclio. pmò auctoritate Arlis 1. physico. textu 50. ubi ait, unum n̄ principium impossibile ē, secundò eigdem rāe, qa ea, quæ sunt principia sunt gtraria, atqui unum principium n̄ ēēt gtrarium.

Principium n̄ tm ēē unum asserit Arles 1. phys.

Conclusio sda, n̄ sunt principia infinita, probatur pmò ex eodem libro, et textu. sdò rāe, qa ut Favellus hic ex Arle in Epitome lib. 1. phys. si ēēnt infinita, ēēnt ignota, qa infinitum ē ignotum, ut Arles contra Anaxagoram, si ēēnt ignota, etiam res nāales ignotæ ēēnt, et sic pirent

Principia n̄ sunt infinita.

scientiae rerum naturalium, res non principiatas per principia cognoscimus, quâ ratione paulò post probabimus esse tria tantum, et nec pauciora, nec plura consequenter neque infinita, plura argumenta adferunt ex Aristotele auctores, quos vide. Tertiò quaelibet res constaret infinitis, et quidem iuxta sententiam Anaxagorae, in grano sinapis, ut rectè Franciscus de Abra: advertit, reperirentur Angeli caeli, silvae, montes, lomnes, equi, elephanti, singulaeque res quaelibet res esset v.g. mus, felis, et felis, canis lepus ovis, aurum cuprum, quae quam absurda sint, manifestum nimis est, ergo et id, ex quo sequitur

Nota principia in facto esse, tum esse duo, sua communis est, et desumpta ex Aristotele.

Conclio 3tia, principia corporis naturalis in facto esse, quae alio nomine constitutiva, sive principia compositionis dicuntur sunt tantum duo, est communis, et desumitur ex Aristotele hic à textu 58. usque ad 65. ratio est, quia principia constitutiva sunt ea, ex quibus corpus naturale componitur, et ex duobus tantum, nimirum ex materia, et forma, scilicet essentialiter, componitur, ergo duo tantum sunt principia compositionis certè ex privatione componi non potest, id non, quod nihil est non potest componere substantiam, atqui privatio formalitas, et directè accepta nihil est, ergo non potest componere substantiam

Definitio principiorum constitutivorum.

Principia constitutiva sunt ea, ex quibus corpus naturale componitur

principia in fieri tria sunt.

Conclio 4ta, principia intrinseca corporis naturalis in fieri, sive principia generationis sunt tria, materia

Mãa fõa. et priuatio ẽ snã Ãrtis et cõis õium.

fõa, priuão, ẽ Ãrtis et cõis, probar. tot sunt princi-
pia, et qdm intrinseca generãis, quot requirunt
ad definiendam concipiendamq̃ generãem, et sine qbus
illa definiri, aut explicari n̄ potẽ, at tria tantum
requirunt, sufficiuntq̃, et sine illis. hoc ẽ mãa
fõa, et priuãe illigi, siue concipi n̄ potẽ generão
gõ tria tantum sunt intrinseca generãis principia
M. suppono, ex defione, seu descriptione princi-
piorum intrinsecorum, q̃ appellant intrinseca, uel
etiam ẽẽialia generãis ⊂ saltem, ut mutãio ẽ, n̄
qd, sicut prædicata ẽẽialia, uel partes ẽẽiales in-
trinseca generãi sint, cum generãio, eo ipso, qd
actio sit pro ptibus ẽẽialibus, neq̃ fõam, neq̃ ma-
ãm habere queat, sed qa n̄ potẽ generão ut ẽ
mutão sine illis illigi. probar m. generão qua-
tenus ẽ mutãio, ẽ transitus de n̄ ẽẽ, ad ẽẽ, et
qdm de n̄ ẽẽ substiali ad ẽẽ substiale, ut gene-
rão. ignis ẽ transitus de n̄ ẽẽ ignis, ad ẽẽ ignis
atqui transitus talis n̄ potẽ sine tribus illis, mãa,
fõa, et priuãe concipi, et tã cum illis sufficientes
potẽ, gõ nec generãio sine illis concipi potẽ et
cum illis potẽ. Declarar m. transitus de n̄ ẽẽ ad
ẽẽ n̄ potẽ concipi, absq̃ eo, cuius ẽ transitus, siue,
qd transit ⊂ et hoc mãa ẽ, nec etiam potẽ illigi
sine eo, à quo transit ⊂ et ẽ priuão fõe, quam

Generatio ut ẽ mutatio ẽ transitus de n̄ ẽẽ ad ẽẽ, et qdm de n̄ ẽẽ substiali ad ẽẽ substiale.

mãe nondum habet, apta tñ ẽ eam habere, deniq̃ sine eo, ad q̃d fit transitus, et, q̃ recipit, sive ac- quirit. C q̃d ẽ forã q̃ nequẽ generare potẽ illi, q̃ atq̃ istis, cum hæc sit talis transitus.

ARTICVLVS QVINTUS.

argumenta contra numerum prin- cipiorum soluuntur.

Contra principiorum numerum multiplex, et varia veterum phlõ- rum assertio.

Contra istum ternarium principiorum nãlium numerum multa adferunt veteres phli, ut suas sñtias pro- bent, partim à scholis peripateticis relegatas, par- tim luce fidei confutatas, q̃ut peren- libro q̃ de antiquis phlis ostendit, ñ magnis nitunt funda- mentis. Ut ñ p̃mò Xenophanes probat principium ẽẽ unum tantum, et imobile sic argumentatur, q̃d q̃ existit æternum ẽ, si æternum, q̃o infinitum, si infinitum, q̃o unum, si unum, ergò sui simile, q̃o imobile, singula verò membra sic probat. primum ẽẽ æternum q̃a q̃ existit, et factum ñ ẽ, æternum ñ ẽ, at q̃d existit, factum ñ ẽ, q̃o æternum ẽ. pro- bat m. q̃d fieri ẽ impossibile, id factum ñ ẽ, sed q̃d existit, fieri impossibile ẽ. q̃o fieri ñ potẽ probat m. si ñ, q̃ existit, fieri posset, deberet ex nihilo pro-

produci, cum, quid quod fit de novo, antea non fuerit, con-
sequenter ex nihilo fieri. at hoc est impossibile, ergo
etiam fieri impossibile. ergo aeternum, si aeternum, ergo
infinitum, ut pote, nec habens principium unde
extiterit, nec finem, in quem possit desinere, si
infinitum, ergo unum, si non multa, ergo terminata, et unum
extra aliud, quod est contra rationem infiniti, si vero
unum, ergo sibi omnino simile, ubi non dissimilitudo ibi
multitudo, si nulla dissimilitudo, ergo neque mutabilitas,
quae semper est, cum dissimilitudine, sed Rx. simpliciter
negando fundamentum primum huius opinionis eiusque
probem, quae est contra fidem, docentem omnia praeter Deum a Deo
ex nihilo esse creata, et sic tota rationum series ca-
dit, solutiones alias vide apud citatum pererium.
Dices sed, pro Melisso, est infinitum rerum naturalium Obiectio.
principium, ergo unum, probatur R. quod caret principio
est infinitum, sed id, quod existit, consequenter, et prin-
cipium caret principio, ergo est infinitum. prob.
m. id quod non est genitum, caret principio, sed id, quod
existit non est genitum, ergo quod existit, caret principio
sed Rx negando R. ad probationem, esto M. licet distin- Responsio.
gui possit, et negatur m. cum eiusdem probatione, cuius
totum licet antecedens gratis concederetur, neganda esset
consequentia nihilominus, ut pote procedens ex opposito
antecedentis, ad oppositum consequentis, quod non valet, sed
contrarium, sicut non valet ista, si homo est, animal est, sed

homo n̄ ē, g̃o āial n̄ ē, ita n̄ inferendum, sed āial n̄ ē, g̃o homo n̄ ē.

Obiectio. Dices tertiò privāo n̄ ē principium, g̃o sunt tantū duo principia. prob. antecedens. principium ē id, ex quo aliud, atqui ex privāe nihil fit C ex nihilo n̄ nihil fit privāo ā. ē nihil ɔ g̃o n̄ ē principium. R̸ negando pmum antecedens, probāis distinguenda ex quo aliquid fit, vel tanqm ex parte componente, vel trno à quo C. ex alterutro tantum N. distinguenda pariter et m. ex privāe nihil fit, tanqm ex parte componente C. tanquam ex trno à quo N. ex nihilo a. tanquam ex subto nihil fit, deinde nihil fit nāaliter, nullo praesupposito, sive praesente subto fieri a. potest sup nāaliter.

Responsio. Ex privationē nihil fit tanq̃ ex parte componente C. tanquam ex trno à quo N.

Obiectio. Dices quartò, id, qd verè, realiter producit. Et habere, vera realia principia, atqui corpus nāale verè producit, g̃o eius principia debent ēē talia, n̄ ē a. tale privāo, ē n̄ ens rationis. R̸ esto antecedens, et eius gsequia, at N. privāem ut privāo ē, ēē ens rāonis, ut per modum entis concipitur C.

Responsio.

Obiectio. Dices quintò, qa à privāe fōae m̄ generāe procedit ad fōam ei oppositam, ideò privāo dicit principium, g̃o etiam trnus positivus, à quo procedit, erit etiam principium, et gsequenter erunt quatuor

principia vg. qndo generat ignis, tam à priuãa
foe ignis, quam à ligno, seu foa ligni procedit
ad ignem. R/ distinguendo antecedens, dicit
priuãs principium, qa per se ab illa ac nẽcrio
procedit C. per accidens N. à foa uero ligni
per accidens tantum procedit, unde etiam trnus
per accidens generãis ignis dicit, qa absqz
foa ligni generãs ẽẽ potẽ, ut si oleum accen-
datur, sine priuãe foe ignis generãs ignis
ẽẽ n̄ potest. Urges, sequeret in generãe
aquis uel cerui trnum à quo per se talis ge-
nerãis fore Embryonem. prob. seqla, ex nãa
n̄ sua ita subordinat foa aqui, foa Embryonis
ut n̄ poit absqz hac illa generari, gõ hac
foa Embryonis erit trnus à quo per se, sicut pri-
uãs foe aqui. R/ negando seqlam, ad pro-
bãem, esto antecedens N. gseqiam rãs ẽ, qam
generãe foe aqui, foa Embryonis requiritur
ob subordinãem tantum, quã per impõibile sub-
latã suffectis tñ in eius locum dispõonibus suffi-
cientibus staret generãs, et gceptus eius ẽẽ ialis
sublatã uero priuãe tolleret quoqz gceptus ge-
nerãis, ut mutãis ẽ, q̃ dr transitus de n̄ ẽẽ, ad ẽẽ
Dices sexto, cãa efficiens, ẽ aequè principium

Responsio.

Urgetur.

Respondet.

Obiectio.

intrinsecum generatis, atque privatio, ergo sunt quatuor principia intrinseca. prob. A. ideo privatio est principium intrinsecum generatis, quia generatio, ut est mutatio non potest concipi absque privatione, atque etiam non potest concipi sine causa efficiente sive agente, ergo. prob. m. nulla actio potest illigi sine agente omnis generatio est actio, ergo nulla generatio potest illigi sine agente. R. negando primum antecedens ad probationem, concessa M. negat m. cuius probatio distinguitur, actio non potest illigi sine agente, ut est actio, esto, ut mutatio N. mutatio non substantialis transitum materiae dicit a privatione formae ad formam.

Actio non potest illigi sine agente, ut est actio, C. ut est mutatio N.

Obiectio Dices septimo in ligno vg. non est solum privatio producendae formae ignis, sed etiam privationes aliarum formarum quarum est capax vg. lapidis metalli etc. ergo etiam aliae privationes erunt principia. R. concesso antecedente negari consequentiam, ratio est, quia quaevis generatio in specie dicit essentialem respectum, ad solam privationem formae producendae, vel uniendae cum materia, unde reliqua se per accidens tantum habent.

Responsio

Obiectio. Dices octavo, sicut in comburendo ligno est privatio formae ignis, ita incombusto est privatio formae ligni, ergo etiam haec principium erit. R. concesso antecedente negando consequentiam, ratio est, quia si per impossibile privatio formae ligni non succederet, vel Deus formam ligni

Responsio.

gseruaret unâ cum fōa ignis, eēt nihilominus varis-
sima generaō, gō priuaō talis habet se p accidens tantum. Rx 2dō distinguendo gseqns, gō ē principium per se generaōis ignis N. corruptionis C.

Priuaō talis ē principium per se generaōis ignis N. corruptionis C.

Quæres, an trīnus à quo in generaē substiali debeat semp ēē priuaō fōæ substialis Rx Murzia lib: 1. phy: distinctione 4. q. 3. semp ēē, qndo per generaēm fōa substialis producit, n ēē, qdo talis fōa n producit, ut fit in generaē hōis, in qua fōa siue aīa hōis n producit, raō ē, qa trīnus à quo generaōis substialis ē priuaō trīni, ad quem producendi

Quæres.

Respondet Murtia.

QVAESTIO SHA.

De materiæ primæ essentia, et affectionibus.

Disputabimus in præsente qne de varijs acceptionibus, et existia maē pmæ. Sdō de quiddite. Tertiò entitate, existia, et subsistia propria. Quartò de eius dependia à fōis. Quintò de pōa, et trīnis eius. Sextò de appetitu, et desiderio. Septimò de distione in compositis sublunaribus. Octauò, de nonnullis, q coiter proprietes maē pmæ uocari consueuerunt.

Nota octonariam huius quæstionis de maē primæ essentia, et affectionibus diuisionem.